

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

VI. In Comorino Promontorio elaborat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

bus impigre curatis, pro se quisque amici eius ac studiosi instrumenta itineris conferre cœperunt. Quibus ille benignè remissis, quòd impedimenta veritùs quã adiuventa sibi esse diceret, vnà cum Præfecto oræ Piscariæ, qui eodem pergebat, anno seculi huius XLIII. Octobri mense inito, discessit.

CAPVT VI.

In Comorino promontorio elaborat.

COMORINVM promontorium pari Comorinũ
ferè interuallo ab Indo & Gange di-
stans, ad æquinocctialem lineam pro-
currit, ab vrbe Goa millia passuum ferè
CCCC. Hinc velut ex cubito se flectit
India. indidem & ora Piscaria inter Ori-
entem ac meridiem spectans, fermè CC.
millia passuum Gangem versus porrigitur.
Tota regio tam alimentorũ inops,
quàm diues gemmarum. Quippe incolæ
oryza, lacte, pisce, carne viuunt; pane,
vino, pomis, cæterisq; eiusmodi rebus ca-
rent: & medicorum medicamentorumq;
vsus vulgò apud eos nullus. Gentis quidẽ
ingenia (vt est captus barbarorum) sa-
tis sedata & quieta, cæterùm admodum
rudia

*Comorinũ
promonto-
rium.*

Æstus intolerabilis rudia & incondita sunt. Nec aliam Indiæ regionem Sol magis exurit: vbi enim vapor iacentes arenas accedit, æstus igne torrentur. Hanc tamen tantam cæli locique intemperiem, pari ciborum medicamentorumque inopiæ iunctam, iniuncta Xaverij virtus ultro subiit, auidior scilicet animorum, quam cæteri margaritarum. Enimuero precium est operæ, quæ deinceps exposituri sumus de immenso infinitoque Xaverij labore, maximis ærumnis, omniumque rerum inopia, in Comorinensi promontorio, cognoscere eos, qui vel modicis laboribus & incommodis perfuncti placent indulgentque sibi; perinde quasi Christi nomine malorum vltima perpeffi. Nimirum vehementer nos nostri pudeat pigeatque, si nostros labores cū Francisco conferamus, in Comorinensi Christi vinea laborante. Habitabatur longissimus ille tractus piscatorum partim vicis, partim oppidis, ad XXX. Horum XX. erant Christianorum, in quibus præter XX. neophytorum milia Christianis præceptis imbuenda, complures supererant baptizandi vel infantes vel adulti: luctandum sæpe non magis cum ardore Solis, quam cum arena; feruido litore non tantum fallente, sed etiam exurente vestigia. At Franciscus ad omnia

*Labores
Xaverij.*

inter-

interritus, tam duram prouinciam, maiore etiam animi robore sustinuit quam suscepit. Namque vnus multorum Sacerdotum animos ac vires gerens, contempto Solis ardore, continenter circum illius oræ maritimæ vicos & oppida pedibus sæpe nudis (vtique post detritas vsu ocreas) feruida arena cursare: infantes ac pueros cæterosq; quotidie ad Christi fidem accedentes baptismo abluere: Idolorum sacrificia miris artibus impedire: sponfos ac sponsas rite in matrimonio collocare: omnes, pro cuiusque intelligentia, catechismo erudire: dissidentes ad pacem reuocare institit: quamuis æstuans & sudore penè perpetuo fluens. Nec verò suum ipse corpus in tantis laboribus indulgenter habuit. Solenne illi fuit cubare humi, gentis more oryza vititare, eaque exigua, & scilicet malè cõdita; vtpote quam sibi ipse in summis occupationibus coqueret. Ad oryzam admodum rarò piscem, aut lac plerumq; acidum, à neophytis Ethnicisue vltro allatum, adhibebat. Multis etiam ac grauibus molestiis, quas peregrino homini locorum insolentia, rerumque omnium inopia necessariò afferebant, defungebatur. Et cætera quidem incommoda haud ferebat ægre; sed patrij ipsorum sermonis

*Oryzam
sibi ipse co-
quit.*

nis

*Comri-
nensium
inscitia.*

nis inscitia vehementer curam eius inter-
derat. Namque incolæ interrogati de re-
bus ad Christi religionem legemque per-
tinentibus, id modò respondebant, se esse
se Christianos; & quòd Lusitanæ linguæ
omnino rudes essent, Christianorum in-
stituta ac præcepta cognoscere nequiuif-
se. Deduxerat secum Franciscus alum-
nos Goani Collegij duos, iam adultos, &
Malauarici sermonis, quo illa gēs utitur,
Lusitaniq̄ue non ignaros: sed puerorum
& idiotarum institutionem per interpre-
tem & tardam & minùs efficacem expe-
tus, maluit eos magistros habere quam
interpretes; adeò incensa erat cupido
non celeritatis solùm in docendo, sed et-
iam sedulitatis. Itaque ab iis, quos dixi-
mus, Christianæ disciplinæ capita in Ma-
lauaricam linguam celeriter vertenda cu-
rauit. Inde homo id ætatis in Christi gra-
tiam velut repuerascens, illa quamprimum
ediscere: mox tintinnabulo puerorum
greges ac virorum cogens, vicos ob-
ire: vnum in locum coactis, illa, quæ
dixi, capita inculcare. Magistri ar-
dor, discendi alacritatem discipulis attu-
lit. Omnia quæ tradebantur, rudes pueri
vnius mensis spatio memoriæ bellissi-
mè commendarunt; vt nec Franciscum
industriæ suæ, nec illos assiduitatis per-
mitte-

*Domori-
nensium
puerorum
ardor dis-
cendi.*

mitteret. Tanta porrò eos ceperat discendi cupido, vt ab illo alias ex aliis præcationes ediscendas subinde flagitarent, adeò obstinatè, vt penè odiosè interpellarent etiam diuini pensum officij persoluentē. Neque finem vllum faciebant instandi, donec illorum postulatis satisfactorum se promitteret. Xauerius ergo, vbi initia ex sententia succedere animaduertit; paucorum emolumento minimè contentus, rationem inuit iuuandi quamplurimos. Vt ea institutio latius pateret, pueris præcipit, vti suos quisq; parentes, cognatos, domesticos, vicinosque omnes paulatim docerent eadem illa, quæ ipsi in schola didicissent. Ita pueri è discipulis repente doctores facti, rem Christianam haud sanè mediocriter adiuuerunt. Nec verò Xauerius, hisce adiutoribus vtens, quicquam de labore remisit suo. Diebus Dominicis in magno puerorum, mulierum, ac virorum cœtu, orsus ab Symbolo Apostolorum, breuiter duodecim fidei capita ac præcepta Decalogi, alia alio explicabat tempore. Audiebatur attentè ac diligenter, obstupescantibus non modò Christianis, sed etiam Ethnicis; qui frequentes conueniebant, demirantes Christianam legem adeò consentaneam & congruentem esse rationi.

Pueris vtitur ad parentum & aliorum institutionem.

Christiana lex Eth.

Cate.

*nicorum
iudicio cō-
gruit ra-
tioni.*

Cæterùm Xaverius haud ignarus in di-
uinis rebus rectè tradendis plus diuinam
vim valere, quàm humanam industriam
ad singula Symboli ac Decalogi capita
ipse appposito carmine præibat; quo car-
mine opem separatim à Christo & à
Maria peterent, ad illa ipsa siue credenda
siue exequenda: illudque subinde præ-
nunciabat, si illa quæ tum peterent de-
de ac lege Christiana seruanda, à Deo in-
petrassent, deinceps multo plura ac ma-
iora diuinitus accepturos, quàm ipsi ta-
ti auderent optare. Eâdem autem opem
& Neophytos instituebat, & catechum-
nos: ad quos utique, quia magis pericu-
tabantur, plus etiam curæ atque operæ
deriuabat. Tantus verò numerus etiam

*Totos pa-
gos singu-
lis diebus
baptizat.*

Christiana sacra capessentium (vicos-
nim totos singulis diebus non semel ca-
piuit) vt inter baptizandum, manibus
brachiisque defatigatis, sæpe languere
Sæpe etiam talium rerum incubatio de-
centem frangebatur adeò, vt vox pariter

*Virtus la-
bore inui-
cta.*

resque deficerent. Non tamen illius vir-
tus laxamentum laboris, sed nouam ma-
teriam quærebat benemerendi. Nullus
labore aut corpus fatigari, aut animus
vinci posse diceres. Plures quotidie in-
fantes vndique conquisitos rite sacra-
strabat aqua. Præcipuè verò teneram

*Tenera &
tatis infor-
matio.*

infantes vndique conquisitos rite sacra-
strabat aqua. Præcipuè verò teneram

tatem ad religionem informare studebat, haud ignarus plurimum momenti esse in puerorum institutione; utpote quos provideret, à primæ ætatis conformatione, longè meliores parentibus euafuros. Habebat eius rei argumenta & multa & illustria. Neophytos pueros cernebat Christianæ doctrinæ perdiscendæ cupidos, non auidius arripere ipsos explicata, quàm aliis traderet: ab Idolorum cultu, omnique superstitionum genere adeò abhorrere, ut parentes ipsos in hoc genere peccantes, nec ipsi reprehendere vererentur, & ad FRANCISCVM protinus deferrent. Nec ille accensis puerorum studiis deerat, sed ad facinus vindicandum, & dux eis erat & comes. Si quando tale aliquid illorum indicio enunciatum esset, properè contracta puerorum manu contendebat ad eam domum, quæ tantum admiserat nefas: extemplo, velut signo dato, inuadebat lararium. Tum pueri, facto impetu, pro se quisque Deorum simulacra comminuere, consputare, conculcare pedibus, omnibus contumeliis onerare; Diaboli cultum in ludibrium vertente Xauerio.

* * *